

Vizija Pohorje 2030

– kje smo leta 2020 in kako do leta 2030

Tanja Lešnik Štuhec, Jurij Gulič

Pohorje, pogorje na skrajnem jugovzhodnem delu alpske regije, predstavlja zemljepisno, krajinsko in ekološko celoto v vzhodnem delu Slovenije (3 statistične regije in 16 občin). Območje se razprostira med Dravsko, Dravinjsko in Mislinjsko dolino, kjer živi približno 300.000 prebivalcev (Lešnik Štuhec, 2011a). Bogati gozdovi, silikatna geološka podlaga in značilna šotna barja na gorski planoti z majhnimi jezeri in barjanskimi gozdovi, planinski pašniki – pohorske planje - in samotne kmetije – celki – ter gručaste vasi so posebnost krajinske podobe Pohorja. Prizadevanja za ohranitev narave Pohorja segajo v leto 1920 (*Spomenica*, 1920). Od leta 2004 je velik del Pohorja razglašen za območje *Natura 2000*. Eden od ciljev ukrepov varstva narave je zavarovanje Pohorja kot regijskega parka (Bibič, 2007). Pohorje je ob gozdarstvu in kmetijstvu zelo hitro postalo prepoznavno tudi kot prostor za rekreacijo – pohodništvo, kolesarjenje in smučanje ter doživljanje narave. Vzpostavljena turistično-rekreacijska središča na Mariborskem Pohorju, Treh kraljih, Rogli in Kopah omogočajo dejavnosti v naravi in v športnih objektih. Bližina večjih mest ustvarja velike potrebe po rekreacijskih površinah tako v letnem kot zimskem času.

Projekt *NATREG (Kako upravljati varovana območja narave, da bodo postala priložnost za trajnostni razvoj, Managing Natural Assets and Protected Areas as Sustainable Regional Development Opportunities)* (Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, 2011) je ključno prispeval k povezovanju deležnikov na območju Pohorja. Oglasevale so se možnosti varovanih območij, izdelale priložnosti za trajnostni razvoj in prepoznavnost narave in okolja kot vre-

dnote ter poslovne priložnosti (Gulič s sod., 2012). Z mreženjem deležnikov se je pričela udejanjati *Vizija Pohorje 2030*, ki ponuja usklajeni razvoj celotnega Pohorja kot območje, ki bi ga ljudje radi obiskovali (Lešnik Štuhec, 2011a).

Vizija Pohorje 2030

Vizija Pohorje 2030 (prav tam) se nanaša na celoletno ponudbo doživljanja narave in kulturne dediščine na Pohorju. *Vizija* temelji v študiji *Predstavitev Pohorja in posnetek stanja turizma in s turizmom povezanih dejavnosti*, ki je nastala v okviru projekta *NATREG* (Lešnik Štuhec, 2010), modela upravljanja zavarovanih območij s poudarkom na upravljanju vpliva uporabnikov zavarovanih območij (Lešnik Štuhec, 2011b) ter prepoznanja potreb in pričakovanih pohorskih deležnikov. Cilj *Vizije* je ustanovitev *Naravnega parka Pohorje* s sonaravnim turističnim razvojem Pohorja v soupravljanju parka ter širše (*destinacije*) (Lešnik Štuhec, 2011a).

Za potrebe priprave *Predloga načrta upravljanja s pilotnim območjem Pohorje* (Gulič s sod., 2011) je bilo izvedeno tudi infrastrukturno in doživljajsko coniranje za potrebe programiranja doživljajskih aktivnosti (coniranje: določanje namembnosti posameznih površin). Razvojno in doživljajsko coniranje Pohorja izhajata iz predlaganega naravovarstvenega coniranja v osnutku *Načrta upravljanja pilotnega območja Pohorje*. Nanaša se na: (i) parkovno; (ii) informacijsko; (iii) komunikacijsko in (iv) doživljajsko infra- in superstrukturo, upošteva dolgo-, srednje- in kratkoročno načrtovanje, vključujeta pa tudi strateško trženjsko ter končno operativno načrtova-

nje vsake posamezne infrastrukturne enote turističnega območja Pohorje (Lešnik Štuhec, 2011a).

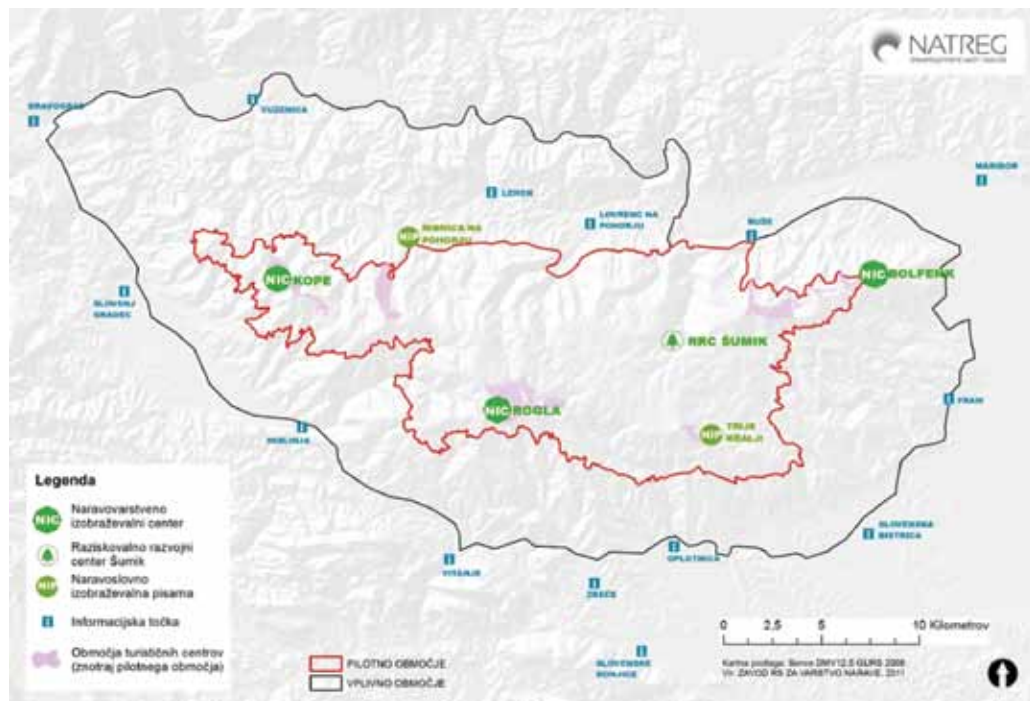
Ponujanje doživljajskih možnosti narave Pohorja naj bi teklo soodvisno s tristransko shemo: (i) *Javni zavod Naravni park Pohorje*, ki načrtuje, izvaja, spremlja in vrednoti aktivnosti varstva in doživljanja narave in kulturne dediščine, (ii) družba oziroma zadruga *Doživeti Pohorje*, ki skrbi za trajnostni razvoj Pohorja in povezuje varstvo narave z mreženjem deležnikov in njihove ponudbe ter zanje izvaja kooperativne funkcije, ter (iii) *Zveza interesnih skupin na Pohorju*, ki povezuje v interesne skupine povezane posameznike, ki družno lažje razvijajo svoje ročne in umetniške spretnosti ter skrbijo za lastni razvoj in osebnostno rast (Lešnik Štuhec, 2011).

Zeleni turizem bo temeljil na usklajenem razvoju treh sodobnih parkovnih centrov (Bolfenk, Rogla in Kope) in številnih manjših območij na Pohorju (slika spodaj), ki bodo družno sooblikovala doživetja za

občudovalce naravne in kulturne dediščine Pohorja, rekreativce, raziskovalce, udeležence taborov in delavnic, družine z otroki in pare. Doživetja bodo omogočili med seboj prepleteni programi, in sicer: *Mreža rekreacijskih in doživljajskih poti z naravoslovno in etnološko vsebino*, *Mreža razpršenega muzeja na prostem*, *Mreža vrtov narave*, pa tudi *Mreži doživljajskih eko-ter »glamping« kampov*. Ob tem je izjemnega pomena *Mreža ekokmetij na Pohorju*, ki bo omogočila pridelavo kritične mase pridelkov in izdelkov s kmetij pod skupno blagovno znamko *S Pohorja* (Lešnik Štuhec, 2012).

Leta 2030 se bo Pohorje predstavljalo obiskovalcem v treh Naravoslovno-izobraževalnih centrih (NIC), in sicer: Bolfenk, Rogla in Kope, ter dveh Naravoslovno-izobraževalnih pisarnah (NIP), in sicer: Trije kralji in Ribnica na Pohorju.

V izhodiščnih mestih bodo informacije posredovane v štirinajstih turistično-informacijskih centrih (TIC). Vir: Lešnik Štuhec, 2011a.

Aktivnosti po oblikovani *Viziji Pohorje 2030*

Leta 2019 tristranska organizacijska shema še ni udejanjena, čeprav so bile aktivnosti vzpostavljanja parka Pohorje naložene dveh ministrstvom, in sicer Ministrstvu za okolje in prostor in Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo leta 2013. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave je v sodelovanju s partnerji (in obratno) po projektu *NATREG* uspešno izvedel in izvaja tudi številne naravovarstvene projekte: *Wetman*, *ALPA*, *Suport*, *LIFE to Grasslands*, *EnjoyHeritage*.

Deležniki območja štirih občin južnega dela Pohorja, in sicer Oplotnica, Slovenske Konjice, Zreče in Vitanje, se od leta 2015 povezujejo v *Destinacijo Rogla-Pohorje*. V ta namen je po številnih srečanjih deležnikov vseh štirih občin tako na krajevni kot destinacijski ravni nastal strateški dokument

Načrt razvoja in trženja turizma v destinaciji Rogla-Pohorje 2017–2021 (Lešnik Štuhec, 2016). Načrtovane aktivnosti se izvajajo po vsakoletnem akcijskem načrtu. Med aktivnostmi imata vodilno vlogo povezovanje ponudnikov in celovita gradnja blagovne znamke *Okusi Rogle*, ki je bila leta 2012 prva tovrstna znamka v Sloveniji.

Občini Zreče je v letu 2019 uspelo pridobiti vlagatelja *Zážitková Akademie*, ki je na Rogli vzpostavil enega od načrtovanih projektov v *Viziji Pohorje 2030*, in sicer edinstveno *Pot med krošnjami Pohorje – Rogla* (slika spodaj), ki k obisku pritegne ob koncih tedna več tisoč obiskovalcev.

Na *Poti med krošnjami na Rogli* je 19 občin, tri podjetja, šest agencij in zavodov slovesno dodalo podpis k ustanovitvi *Partnerstva za Pohorje*, katerega cilj je skupni razvoj in promocija Pohorja (Večer, 12. 12. 2019).

Pot med krošnjami Pohorje – Rogla. Avtor: Tomo Jeseničnik. Arhiv: Pot med krošnjami Pohorje (<https://www.rogla.eu/si/aktivnosti/pot-med-krošnjami-pohorje>.)

Osnovni podatki: višina stolpa: 37 metrov, višina poti: do 20 metrov, skupna dolžina poti: 1.000 metrov, največji naklon: 6 odstotkov, dolžina tobogana: 62 metrov (spomladi leta 2020).

Zaključek

Vizija Pohorje 2030 je organizacijska shema sonaravnega upravljanja Pohorja, ki deluje povezano in soodvisno. Trdimo lahko, da je nenehno komuniciranje z deležniki območja južnega dela Pohorja pripeljalo do neprecenljive pripravljenosti k sodelovanju, povezovanju in posledično zaupanju in deljenju tihega znanja, ki se kaže v povezovanju štirih občin v *Destinacijo Rogla-Pohorje*, kjer uspešno tečejo aktivnosti tudi na področju blagovne znamke *Okusi Rogle*. Prav v zadnjih mesecih so ponudniki zasnovali butična vodena doživetja, ki jih želi podoživeti vse več obiskovalcev. Z novim partnerskim dogovorom je mogoče vzpostaviti enovito destinacijo Pohorje s skupno destinacijsko in blagovno znamko ter strategijo razvoja in trženja, katerih aktivnosti bodo tekle vzporedno z vzpostavljanjem parka narave na Pohorju.

Viri in literatura:

Bibič, A., 2007: *Program upravljanja območij Natura 2000: 2007–2013: operativni program*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor, 88 str.

Gulič, J., Danev, G., Lešnik Štubec, T., Galičič, M., Štruc, S., Pintar, D., Podvršnik, B., 2012: *Povezovanje deležnikov v skupno razvojno mrežo za Pohorje*. Zreče: Projektni forum/Mreženje mrež 2012.

Gulič, J., Štruc, S., Danev, G., Smajič Hodžič, A., Marega, M., Uratarič, N., Koron B., Stare, E., Softič, M., Lešnik Štubec, T., Tekić, A., Pavletič, L., Bokal, S., 2011: *Predlog načrta upravljanja pilotnega območja Pohorje*. Maribor: Zavod RS za varstvo narave. (Projekt NATREG - *Managing Natural Assets and Protected Areas as Sustainable Regional Development Opportunities/Kako upravljati varovana območja narave, da bodo postala priložnost za*

trajnostni razvoj.) Dosegljivo na: <http://www.natreg.eu/pohorje/nacr-uvpravljanja>. (20. aprila 2012.)

Lešnik Štubec, T., 2016: *Načrt razvoja in trženja turizma v destinaciji Rogla-Pohorje 2017-2021; Strateški dokument destinacije Rogla-Pohorje (občin Zreče / Slovenske Konjice / Oplotnica / Vitanje)*. Povzetek vizije, strateških ciljev in ukrepov. Šentilj: ProVITAL d.o.o.

Lešnik Štubec, T., Mumel, D., (mentor), 2011b: *Oblikovanje in empirično preverjanje sprejemljivosti modela upravljanja vpliva uporabnikov zavarovanih območij*. Doktorska disertacija. Maribor: [T. Lešnik Štubec]. XIII, 394 str., [118] str. pril., tabele, graf. prikazi. <http://dkum.uni-mb.si/Dokument.php?id=21325>. [COBISS.SI-ID 66966273]

Lešnik Štubec, T., 2011a: *Vizija trajnostnega razvoja zelene ponudbe (narava in kulturna dediščina) turističnega (projektne) območja Pohorje 2030*. Strokovna študija, nastala v sklopu projekta NATREG – *Managing Natural Assets and Protected Areas as Sustainable Regional Development Opportunities / Kako upravljati varovana območja narave, da bodo postala priložnost za trajnostni razvoj*. Maribor. Dosegljivo na: <http://www.natreg.eu/pohorje/publikacije-in-dokumenti/dokumenti>. (20. aprila 2012.)

Lešnik Štubec, T., 2010: *Vizija trajnostnega razvoja zelene ponudbe (narava in kulturna dediščina) na projektne območju Pohorje (v okviru projekta Natreg, WP 5.3) – Predstavitev Pohorja in posnetek stanja turizma in s turizmom povezanih dejavnosti*. Ljubljana: Natreg. Projekt ALPA »Sonaravno upravljanje planin na varovanih območjih« (ALPA / OP SI-AT 2007-2013), dosegljivo na: http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=64&id_informacija=777. (10. marca 2013.)

Projekt NATREG, dosegljivo na: <http://www.natreg.eu/pohorje/> (10. marca 2013.)

Projekt WETMAN, dosegljivo na: <http://www.wetman.si/> (10. marca 2013.)

Spomenica Odseka za varstvo prirode in prirodnih spomenikov. Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo, 1 (1920), 1-4: 69-75.

Večer: Partnerstvo za Pohorje, dosegljivo na: <https://www.vecer.com/partnerstvo-za-pohorje-za-zeleni-razvoj-pohorja-28-partnerjev-10103211>. (12. decembra 2019.)

Dr. Tanja Lešnik Štubec ima izkušnje z vodenjem in tvornim sodelovanjem v raziskovalnih in svetovalnih projektih ter projektih z neposrednim učinkom na gospodarstvo. Preučuje področja trajnostnega razvoja družbeno odgovornih destinacij in njihovih deležnikov. Po modelu Izvorno slovensko, katerega avtorica je, posluje več kot deset kolektivnih blagovnih znamk v Sloveniji. Kot predavateljica na Fakulteti za turizem Univerze v Mariboru predava predmete, ki se nanašajo na trajnostni razvoj turizma, destinacijski management ter razvoj podeželja, zavarovanih območij in mreženje. S podjetjem ProVITAL dejavno sodeluje v skupini za razvoj Pohorja in vodi aktivnosti razvoja in trženja ponudbe omenjenih znamk.